СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 259. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 7-го листопаду 1938. No. 259. Jersey City, N. J., Monday, November 7, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПОЛЬСЬКІ РОЗБИШАКИ ГРОМЛЯТЬ УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД

ПРЕЗИДЕНТ ЗАРЯДЖУЄ РОЗГЛЯД ОБОРОНИ КРАЮ

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт приказав відповідним урядникам зробити повний перегляд усіх федеральних земель і фабрик, щоб розглянути можливості розвою краєвої оборони. Розгляд має показати, де можна розвинути нові оборонні засоби й де їх можна зробити з найменшим видатком для краю.

Президент покищо не відповідає нічого на напади німецької преси на його пляни оборони.

ЗАЛІЗНИЦІ ПОКИДАЮТЬ ПЛЯН ЗНИЖЕННЯ ЗАПЛАТИ.

ШІКАҐО. — Конференція представників залізничих підприємств рішила відкликати свою пропозицію знизити з днем 1. грудня цього року заплату своїм робітникам на 15 процентів. Рішення дотикає життя 930,000 робітників.

ДЕПАРТАМЕНТ СТЕЙТУ КАЖЕ ЯПОНІЇ, ЩО МОРСЬКИЙ ДОГОВІР ВАЖНИЙ.

ВАШИНҐТОН. — Кордел Гол, секретар стейту, виступив проти японських урядових заяв, що, мовляв, угода 9 морських держав про ґарантію для Китаю вже не обовязує. Гол каже, що Америка в нічому не змінила своєї політики на Далекому Сході.

ПРИПИСУЄ ПРОВІД ОГАЙСЬКОГО СТРАЙКУ КОМУНІСТАМ.

ВАШИНҐТОН. — На переслуханні перед конґресовим комітетом Даєса станув як свідок ґазетяр Едґар Герцоґ, котрий зізнав, що сталевим страйком у Ворені, Огайо, проводили комуністи.

Герцоґ признався, що він приступив до комуністичної орґанізації в цілях шпигунства.

З ПРОЦЕСУ ПРОТИ НІМЕЦЬКОГО ШПИГУНСТВА.

НЮ ЙОРК. — На процесі проти 3 осіб, обвинувачених за шпигунство в користь Німеччини, прокураторія покликала трьох свідків, щоб доказати, що обвинувачені єправді давали інформації німецькому урядові. За зізнаннями свідків, шпигуни передавали свої вісті й інформації капітанові Еріхові Пфайферові, німецькому морському офіцирові в Бремені.

ЗАСУД ПРОТИ НАЦІСТІВ УНЕВАЖНЕНИЙ.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Вищий суд уневажнив засуд нижчого суду в Япгенку, на Лонґ Айленді, проти ґрупи націстичних симпатиків, що там вели літній табор. На основі цього засуду, виданого 12. липня, наложено поважні грошеві кари на кілька осіб за приналежність до націстичної орґанізації. Вищий суд приходить до переконання, що така приналежність не противиться законові, і приказав звернути заплачені грошеві кари.

СМЕРТЬ У ПОЖАРІ.

НЮ ЙОРК. — У пятницю рано повстав пожар у монастирі коло церкви св. Антонія з Падви, під ч. 151 Томпсон стріт, і відтяв кільком особам утечу з дому так, що дві особи згинули в огні. Одним з погиблих є молодий монах, що приїхав до Америки всього рік тому. Другою жертвою був монастирський кухар. Три священики були підчас огню поважно ранені. Один священик скочив з вищого поверха й зломив собі ногу.

ЖИДИ ЗБИРАЮТЬ ДЛЯ ВТІКАЧІВ ПОВАЖНУ ДОПОМОГУ.

НЮ ЙОРК. — Американський Жидівський Злучений Комітет подав до публичного відома, що на його заклик зібрати 1 міліон долярів на допомогу жудам, висланим з Німеччини до Польщі, комітет уже дістав за 4 дні понад 300,000 долярів.

СТАВЛЯТЬ НА СУД ЗА СХОПЛЮВАННЯ ОСІБ.

НЮ ЙОРК. — Велика лава присяжних суддів постановила поставити на суд 4 особи, обвинувачені за схоплення трьох осіб. Обвинувачення закидає двом з них, а саме Дмитрові Ґулі й Джозефові Сакоді схоплення Артура Фріда, 32-літнього бизнесмена з Гвайт Плейнс, котрий іще й досі не вернувся і, як каже поліція, був убитий і спалений у печі в домі під ч. 217 Іст 6-та вул., де є так звана „українська галя", а крім цього їм двом та Вилйемові Дженкисові й Джанові Вірдзі схоплення двох інших осіб та вимушення від них поважних сум як окупу.

Дениса Ґулу, Джека Вернера, Іллю Шкварка і Миколу Ковальського, котрих прокураторія вважає „матеріяльними свідками", випущено на волю по зложенні відповідних кавцій.

НОВА ГРАНИЦЯ.

На основі рішення німецько-італійського роземного суду Мадярщина дістала від Чехословаччини коло 4,000 квадратових миль території. Перерывана лінія на карті показує менше-більше, як буде накреслена нова границя. Як бачимо, границя відірве поважну частину Карпатської України, підписаної на карті старою назвою "RUTHENIA". Через це відходить до Мадярщини Ужгород, столиця Закарпаття (на карті названий по мадярськи: UNGVAR), та Мукачів (на карті названий по мадярськи: MUNKACS). Карта показує, яке несправедливе є це рішення зо становища етноґрафічних фактів. Карта показує сильно тіньованими поверхнями ці околиці, де мадяри становлять більшість, а легко, в один бік тіньованими поверхнями, околиці де мадяри в меншості. На меншій карті (в горішнім правім кінці) показано, скільки території в порівнянні з дотеперішніми посілостями віддали Мадярщині Італія й Німеччина своїм віденським рішенням.

ПРОТЕСТ ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ УТИСКІВ

З приводу вісток про нову хвилю утисків українців польським урядом Обєднання Українських Орґанізацій в Америці вислало до урядів Америки, Анґлії, Франції, Німеччини й Італії таку телеґраму:

According to press reports a new wave of terror was instigated recently by Poland toward seveen million Ukrainians under Polish occupation as reprisal for Ukrainian demands of self-determination for Ukrainians in Carpathia. Religious processions in Lviv were attacket by Polish mobs, resulting in many deaths. In Stryj, eleven Ukrainians were reported killed during a parade in favor of self-determination for Carpatho-Ukrainians. In city of Stanislaviv 1,500 Ukrainians were imprisoned for participation in such a demonstration. The renewal of the so-called pacification of Ukrainian population by Polish army resulted in destruction of villages of Dora, Pniv, Nazaviziv, Zelena, Rafajlova, and of town of Nadvirna. Polish government does not spare even churches; so far over 150 Ukrainian Orthodox churches were demolished in provinces of Volhynia and Polisia. All this is done in crass disregard of solemn promises by Poland when Allied Powers acquiesced to armed occupation of Ukrainian territories by Poland.

We urgently request your excellency to use your good offices to prevail upon Poland to stop this reign of terror and to accord Ukrainians right of self-determination as the only and just solution of Ukrainian-Polish relations.

United Ukrainian Organizations of United States,

Dmytro Halychyn, secretary **Emil Revyuk, president**

РУЗВЕЛТ ВИСКАЗУЄТЬСЯ ПРО СТЕЙТОВІ ВИБОРИ.

ГАЙД ПАРК (Ню Йорк). — Президент Рузвелт виголосив на радіо промову, в котрій закликав виборців у стейті Ню Йорк голосувати на ґубернатора Герберта Лімена, кандидата Демократичної Партії на уряд ґубернатора стейту. Президент заявився теж за вибір Джеймса Міда сенатором до конґресу.

Президент звертався з гострими словами проти тих, що під покришкою рятування демократії властиво хочуть рятувати старий стан річей.

ВИБРАНО ПРОТЕСТАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ У НЮ ЙОРКУ.

На нарадах представників 38 товариств, що відбулися минулої пятниці в салі Украфільм у Ню Йорку, передискутовано докладно нинішне положення українського народу під Польщею та вирішено негайно влаштувати демонстрацію і протестаційне віче проти тих звірств, які поповнює польська влада на безборонім українськім населенні.

Наради відкрив голова Центрального Комітету, адв. М. Пізнак, і по короткім представленні справи запропонував вибір президії до переведення нарад. Вирбані: В. Душник, голова, В. Іваник і В. Бучак, секретарі. Реферували справу: Д. Галичин, В. Душник, Е. Ляхович. Після вичерпання справи всі одноголосно заявилися за те, щоб влаштувати в суботу, 19. листопаду ц. р., велику маніфестацію, получену з вічем.

Вибрано такий протестаційний комітет: Д. Галичин, голова; М. Пізнак, В. Череватюк, О. Залорецька, заступники голови; В. Різник, В. Душник, секретарі; Е. Ляхович, В. Буката, референти пропаґанди; Я. Ґутак, скарбник; Ю. Павчак, фін. секр.; І. Клюк, С. Ковальчук, П. Дубовецький, контрольори. До ширшого комітету ввійшли всі приявні представники орґанізацій.

ХТО ПОПИРАЄ БИЗНЕСИ, ЩО ОГОЛОШУЮТЬСЯ В „СВОБОДІ", ТОЙ ПОПИРАЄ „СВОБОДУ".

„ЮРБА НИЩИТЬ ГОТЕЛЬ У ЛЬВОВІ; Є ВИПАДКИ ВБИТИХ" — ГОВОРИТЬ АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ

ВАРШАВА. — Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" доносить: „Польська юрба сьогодня знищила український готель у Львові, столиці східньої Галичини, котра має мішане, українське й польське населення. Вибито шиби в бюрах українського щоденника „Діло". Минулої ночи по демонстрації в користь автономної Карпатської України польські націоналісти пробували підпалити будинок українських кооператив. Ці випадки це лише нечислені з тих, що відбуваються в ріжних частинах Галичини від часу, коли проголошено італійсько-німецький вислід у справі чесько-мадярських границь. Українці під Польщею є одинокими людьми, що одобрюють віденське вирішення. Польські кола далі поширюють думку, що економічні чинники дуже скоро покажуть, що нові границі неможливі".

Поляки далі намагаються знищити Карпатську Україну.

Польська преса розпочала скажену пропаґанду за те, щоб Карпатську Україну таки прилучити до Мадярщини та в той спосіб дістати з мадярами спільні границі, а передівсім у той спосіб позбутися зародка української держави, до якої цілком певно будуть ваготіти і ті українські землі, що є під Польщею. Варшавська ґазета „Курер Поранни" між іншим говорить: „Віденське рішення ще не спинить місцевих мешканців від названня того краю, до котрого вони хочуть належати, а Мадярщина мусить скоро зробити кроки в цілі проковтнення вузької смуги, яка покищо залишена поза границями Мадярщини".

МАНДРІВКА НАРОДІВ НА ЗАКАРПАТТІ.

ПРАГА. — Внаслідок зміни границь розпочалась у Словаччині і Закарпатті правдива мандрівка народів. Одні люди з навантаженими возами ідуть в один бік, інші в інший. Одні бояться одної влади, інші іншої. У Словаччині помітний антисемітський рух. На Закарпатті багато українців, а також державних урядників стараються якнайскорше передістатись до тієї частини краю, яка залишилась при Карпатській Україні. А мадяри передістаються на бік, призначений мадярам. Жиди стараються дістатись до Праги. Влада Закарпаття повідомила німецький уряд, що коли для Карпатської України не призначать залізниці, то готов вибухнути великий нелад.

МАСОВІ АРЕШТУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ В СОВЄТАХ.

КИЇВ. — Від кількох днів відбуваються в совєтській Україні масові арештування серед української молоді. В Києві арештовано поверх 80 студентів вищих шкіл. Переведено труси та арештування також в інших містах: у Харкові, Одесі, Дніпропетровську, Винниці і т. д. Велику сенсацію викликав арешт секретаря українського комсомолу, Андрієнка. Арештованим закидають український „шовіністичний націоналізм" та орґанізування українського націоналістичного підпілля. В Україні приходить щораз частіше до зударів між українським населенням та владою і кожного дня сподіваються там вибуху повстання.

НІМЕЦЬКІ ҐАЗЕТИ НАКИДАЮТЬСЯ НА АМЕРИКУ.

БЕРЛІН. — Німецькі ґазети почали гостро критикувати Америку за її невідповідне встрявання в европейські справи. Вони говорять, що замісць успокоювати Европу, Америка доливає оливи до вогню і поширює в себе войовничі настрої. Німецькі ґазети повчають Америку, що вона повинна в першій мірі подбати про свої власні справи. Бо так, як тепер є, ті справи не дуже світлі. Америка має коло 10 міліонів безробітних, що значить, що коло 40 міліонів американців живуть на ласці уряду, або терплять нужду.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ДАВНО БАЖАНА ПЕРЕМІНА

Серед преважних вісток про рішення долі Закарпаття проминули непомітно деякі справи, які по своїй суті на таке поминення зовсім не заслуговуть. Одною з тих справ є переміна назви краю. Досі Закарпаття називалось офіціяльно Підкарпатська Русь, а відтепер за рішенням українського уряду цього нині автономного краю має називатися Карпатська Україна.

Для українців ця переміна є вповні льогічна й самозрозуміла. Стара назва, щоправда, історична, була непідходяча, нельогічна й баламутна. Вона лучила нас занадто з давньою історією, а затирала теперішні звязки Закарпаття з іншими частинами України. У перекладі чужими мовами іменникова назва краю до певної міри, а прикметникова назва вже зовсім вязала край з Росією, з поминенням України. Баламута, що з того виходила, була очевидна лише людям, добре втаємниченим у справи. Від посторонніх людей зрозуміння цієї плутанини годі було сподіватися.

Нова назва ставить справу зовсім ясно. Чи сказати „Карпатська Україна", чи коротко „Україна", чи вжити який прикметник, уже ніхто не буде в уяві вязати Закарпаття з далекою Росією, понад голову України, але буде вязати його з таким самим народом у Галичині, на Поліссі, Волині, Поділлі, на Запорожжі й Кубані.

Що в цій назві проявляються певні загальні інтереси, звісно, бо від цього, чи український нарід має мати на всій території почуття єдности, чи його не мати, може багато залежати. Одначе зайво казати, як це вже дехто каже, що лише Німеччина може мати в цьому інтерес. У цьому має інтерес передовсім український нарід. І інтерес українського народу повинен у цій справі бути вирішним, а як він іще не є, то це вже завдання українського народу так зробити, щоб він був.

Хто вказує на інтерес Німеччини в новій назві, той звичайно закриває, що в старій назві мали інтерес і Польща, і Мадярщина, і Росія, і стара Чехословаччина, і всі ці держави, що старалися розбивати Україну на куски, щоби панувати над українцями політично й визискувати їх економічно.

Оціціяльне проголошення назви Карпатської України треба признати позитивним фактом по лінії інтересів усього українського народу. Воно дає офіціяльну печать фактові єдности всього українського племени. Офіціяльність тут важна, бо за офіціяльною номенклятурою мусять іти чужі офіціяльні чинники, у цей спосіб поневолі розголошуючи українське національне імення.

І ЗНОВУ ПОЛЬЩА

Карпатська Україна ще далі залишається в осередку світової уваги. Над її будучою долею пристрасно дискутують у всіх політичних колах цілої Европи. Починають і русскіе еміґранти виявляти не тільки плятонічне зацікавлення, але й активну роботу. Повідомляють, що ніби ґенерал Абрамов, що прийшов на місце вкраденого Мілера на провід московської военної організації в Парижі, порозсилав уже секретні обіжники до членів організації, щоб вони були готові вирушити на боротьбу з українською крамолою на „визволеному шматку русской території". Запевняють, що ніби чотири „квартирмейстри" п. Абрамова, пп. Алексееф, Алданов, Карпенкоф (зрадник, що до українського ймення додав московське „ф") і ще якийсь інший — оф", вирушили вже до Праги, щоби потім через Будапешт дістатися в Ужгород. Чомуж через Будапешт? Бо хоч вони знаходяться в звязку, як кажуть, з деякими московфільськими чеськими міністрами і з не менш московфільськими деякими закарпатськими міністрами проте мусять намацати ґрунт — з допомогою поляків — і в будапештенських колах, щоб була вже не помилитися... Поляки і в цьому випадку мають служити за милих посередників. Бо поляки, мовчазно погодившися з московськими большевиками щодо „винищування українізму на всіх територіях", як висловлюється дуже щиро й отверто „Слово Народове", порозуміваються в цій справі і з можливими спадкоємцями московських большевиків. Зрештою про це досить ясно написав недавно в паризькому „Індепенденті" п. А. Столипін:

„В новій русскій ґенерації Польща має тільки приятелів. Чужинці, мало освідомлені в справах східньої Европи, вважають, що відносини між Польщею і Росією можуть розвиватися тільки шляхом антаґонізмів. Нічого більш хибного, як цей погляд. Русская національна молодь, як на еміґрації так і в величезній совєтській вязниці, жадна розбудови, відмовляється вірити в можливість існування помилкової перспективи (підтримування українського руху. — Е. О.). Польща, свідома свого великого історичного признання, буде завжди — як ми того надіємось і як щасливі факти це вже тепер виказують на нашому боці, а не проти нас".

Дійсно, тільки сліпі можуть не бачити тих фактів, що з них цілком ясно випливає бажання поляків залишатися завжди в площині андрусівського і ризького трактату, себто поділу України між Польщею і Росією і ведення згідної політики винищення українства.

З особливою яскравістю ця антиукраїнська політика Польщі виявилася в справі Карпатської України. Тут знову — який уже раз! — виявилася перед очима цілого світу та страшна безодня, що відділює українські національні інтереси від польської державної рації. Бо тоді, як серед українців не можливо знайти найбільш закукуріченого й збаламученого громадянина, що не розумів би ваги незалежности Карпатської України для цілої української справи, Польща кидає на терези світової дипльоматії всі свої сили, всі свої звязки, всіх своїх більших і менших аґентів, щоб тільки не допустити до виникнення невеличкого вогника української культури і державности на єдиному шматку величезної української території, що нараз відчув віддих національної свободи.

Вона не завагалася проголосити справу нового поневолення українського Закарпаття справою польської державної рації; вона не завагалася запропонувати румунському королеві ганебний торг територією, до якої не мала ніякого права. Але румуни цього разу не пішли на вудку і не погодилися прийняти польський данайський дарунок. І французький офіціоз, „Ле Тем", комнтуючи цю польську невдачу, завважує: „Румунська стриманість пояснюється елементарним бажанням подбати перш за все за власні інтереси. Бо Польща використовує свій союз з Румунією в такий самий спосіб, як і союз із Францією, цебто у виключних цілях своєї еґоїстичної політики, без усякого бажання зрозуміти необхідність солідарности з союзними державами в загальній площині европейської політики". Інакше кажучи, і Румунія і Франція починають оцінювати вартість Польщі, як союзниці, в той самий спосіб, як і ми її оцінили після приголомшуючого досвіду ризької зради, коли й сліпому повинні були розкритися очі.

Але румунська невдача не охолодила Польщі. Прокричавши на цілий світ, що віддання Карпатської України Мадярщині на знищення українства малоб створити непереможну барієру проти німецького „Дранґ нах Остен", і надіючися здобути в той спосіб симпатії і підтримку в Франції й Англії, не кажучи вже про Італію, що і так підтримувала вимога Мадярщини, але могла, на думку Польщі, тільки радіти з повстання бльоку, який зрівноважував би впливи Німеччини в наддунайському сточищі, Польща нараз побачила, що помилилась і що, не хотячи, наразила себе на спротив чинника, що в справі Карпатської України набрав значіння вирішального чинника. Тоді Польща, з подиву гідною впертістю і безсоромністю, почала залицятися до Німеччини. Ще не так давно німецька преса реєструвала „нову некоректність Польщі щодо Німеччини", як висловлювались італійські часописи, некоректність, що виявилася між іншим у закритті всіх німецьких організацій у віддавному Польщі Тешині, як Польща вже пускає в світ звістку про недалекі відвідини Беком Гітлера. Дня 25. жовтня відбулася довга розмова польського посла в Берліні, п. Липского, з фон Рібентропом, а сьогодні, 26. жовтня, часописи приносять вістку про цілком несподіваний приїзд фон Рібентропа до Риму. Хто може сумніватися, що цей приїзд тісно вяжеться зо справою Карпатської України, і тому взагалі з цілою українською справою?

Коли цей мій лист буде видрукуваний, читачі вже, мабуть, знатимуть і наслідки цих відвідин, але покищо, пишучи ці рядки ми тільки реєструємо і чекаємо. Волю українського народу вже виявлено; всяке порушення цієї волі буде черговим насильством і порушенням елементарної справедливости.

Евген Онацький, Рим.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ДВАЦЯТЬ ЛІТ ТОМУ

Було це повних двадцять літ тому. Повні молодечих сил ставали вони в бойові лави, щоб забезпечити кращу долю Батьківщині. З вірою в перемогу ставили завзятий опір противникові на всіх відтинках широкого фронту в нерівному змаганні за найкращий ідеал свого народу...

Ціною многонадійного життя, важких, непосильних трудів, щедрою жертвою гарячої молодечої крови промощували свому народові шлях до волі... Примирали з голоду, змагалися останками сил з лютими пошестями й голіруч поривалися до щораз нових боїв і нових перемог...

Та настав час... і перетомлені руки стали опадати в знемозі, — встоятись не було сили...

Двадцять літ тому повні молодечого розгонну й шляхотного пориву молодці вилітали орлами на вірну службу Батьківщині.

А сьогодні?

Вони ще далі горять великим вогнем святої любови до Рідного Краю, та лиха доля підтяла їхні дужі крила, знівечила молодечі сили.

Недавні борці стали... безпомічними інвалідами Української Армії. З незломною вірою в кращу будучність свого народу останками сил змагаються з лукавою долею.

Непереможні Герої терпіння, Герої сірих буднів.

Знеможені зтиха відходять із життєвого побоєвища — спершу одинцем, згодом щораз більшими гуртами...

Цеж повних 20 літ затяжної боротьби зо злиднями серед важкого каліцтва, набутого в недавніх лицарських змаганнях на полі бою.

— — — —

Зняті щоденними турботами власного життя, не все маємо змогу вслухатися в їхній втомлений віддих, не все завважимо надломаний нерівні стукіт їхньої щораз важчої ходи.

Та в листопаді ці нерівні звуки врізуються глибоко в нашій свідомості.

Виринають у нас спомини юности, як усі ми разом ішли спільними лавами, як під один такт билося серце могутнім бажанням, великою надією...

І приходить що року той час, коли ці недавні подвижники великого Чину стають нам ближчі, ніж жива тінь недавно минулого.

Їх годі забути!

Львів, 1. листопаду 1938.

Головна Рада Українського Т-ва Допомоги Інвалідам у Львові.

ЗАКАРПАТСЬКІ ЛЕМКИ

(2)

Загадки та приповідки.

Сто червених коней в єдній стайні, а прийде єден чорний та вшитки викопат (кочерга, грань).

Меже двома горами лежит вепер обраний (у нецках, корит тісто).

Іде когут попід землю, косиці (гребінь) му вонка (зверха) (плуг).

Хода ходіт, віса вісіт, хиц хода вісу за бороду (грушка, човляк).

В лісі росне, на луці ся пасе, прийде меджі жени, та ся трясе (сито).

В хижи сідит, а вонка кукат (надвір виглядає) (сволок).

Купіл коня през огоня (без хвоста), прийде дому, огон дома (селянин купив голку, а нитку мав вдома).

Чорненьке, маленьке, меса му са хце (терня).

Штирмі братя під єдним капелюхом стоят (ноги від стола).

Який отец, такий син, який млинар такий млин, яка матка (мама) така Катка (Катря, Катерина).

Коди (коли) ша мале ябко пріда? (Коли великого нема).

Сідит пані на припецку, гнарит, гварит по німецку (кулеша, як вариться на припічку).

Сідит пан на даху, курит собі табаку (комин).

Чом ворона до ліса йде? (бо ліс за ней не піде).

Іде пані горі-гором, ма на собі повно віганів (мадярське слово: віґань — сукня), а все їй видно зад (курка).

Мам я кругленький млинец, повно у нім колесец, хоц колесец мае много, но не змеле він ничого (годинник).

Сидит пані в сані (в сіні), прекрасна мента (мантія — старословянське — плащ) на ні, попід бріх (живіт) гладко, а межи ногами сладко (вівця — вімя з молоком).

Бил Швятий вечур, хто ся наїл та ситий бил, а я випил миску вару, а дві втекли до Грабу (жарт; Граб, поблизьке село в Галичині, вар—капустяна юшка).

Што Пан Біг робит, коли дощ падат? (багато болота і води).

Де бив Ісус, ткед не бив ані на небі, ані на землі? (сидів на ослі).

Не чюдно мі, же кінь здох, лем мі чюдно, хто псім дав знати (приговірка).

У Бога надія, не у мене, Матвія (приговірка).

Хто с кого, Пан Біг з нього (Бог карає того, хто насміхається з людей).

Біда біду найде, хоц і сонце зайде.

До Митра дьівка хитра, а по Митрі хоч пец витри.

Што по наглі, то по дяблі. В Калинові тівко вір, як в плоті дір („там фальшиві люди" — пояснюють люди із сусідних сіл).

На туне (дешеве) каждий плюне.

Дзяйстра по убочи, а чорт перед очи (хто посаґ змарнував, а осталась йому лиха жінка). (Дальше буде).

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

Іван Сук.

КОРОЛЬ ЛІР

(1)

Про рятунок корабля годі було й подумати. Корабель опускався на дно дуже скоро. Моряки не мали навіть часу повідвязувати рятункові човни. Всі скілкали в воду, навіть ті, що не вміли плавати. Дивно було, що все відбулося так скоро й тихо. Ніхто й не подумав над тим, щоби кричати. Мабуть тому, що бачив, що то було би даремно.

Корабель наїхав на підводну скелю зараз по півночі, як усі спали. Корабель умить перехилився на бік, бо то було старе доробало, поперегризуване щурами й скоро потопало. Ті щасливці, які в метушні не втратили розуму, хопилися рятункових пасів, та було чимало й таких, яким не прийшла до голови така звичайна думка.

Між ними був і містер Гаймен. Його змела велика хвиля скорше, ніж опамятався, а як побачив, що корабель потопає, відплив розпучливо відсіля, щоби його не вхопив вир.

Була то одна з катастроф, про які в газетах багато не пишуть, тому, що притрапилася далеко від наших країн, а справоздавці ледви чи були вибралися гидропляном. Корабель потонув, а часописи всього світу помістили про те скорше або пізніше коротеньку вістку. З неї читач довідався, що крім залоги підчас катастрофи корабля потонули й кілька артистів мандрівного театру. Кілька жінок оплакали своїх чоловіків, а потім старалися знайти іншого кормителя, бо життя є жорстоке. Асекураційне товариство процесувалося з корабельним підприємством, впевняло, що корабель не був уже здатний до плавби, а крім того капітан і свідки трагічного дня були пяні, як що дня.

Потім усе забулося, тому, що земля обертається дуже скоро.

* * *

Містер Гаймен подобав на Робінзона Крузо. Сонце стояло вже досить високо, а він сидів на великій скрині та обгризав собі нігті замісць другого сніданку. Коротко сказати, містер Гаймен скучав. Було розбитком це для чоловіка цікаве хіба кілька годин. Потім воно остогидне, як усе в світі. Бо то були вже два дні, як побачив першу любовну аргу своєї трупи, як то вона відірвалася бельки, якої досі розпучливо держалася, та пропала серед хвиль океану.

Та нараз вернулося йому життя. На овиді появилося також щось, що зпочатку подобало лише на хмаринку, одначе постійно прибирало щораз виразніші форми. За кілька годин містер Гаймен не сумнівався, що це дійсно скеля, отже й земля. А за шість годин струя занесла його туди.

Щойно тепер стало його цікавити, що це за скриня, яка йому врятувала життя. Не тому, щоби мав на думці доставити собі її колись у рідні сторони та дати до родинного музею на спомин вдячним потомкам, лише з тої простої причини, що здогадувався, що могли в ній бути сухарі або подібні ласощі, якими тепер не погордив би.

Хвиля викинула його на беріг разом із скринею. І першою журою містера Гаймена було доставити скриню в безпечне місце. Тоді мерщій отворив її.

Ми певні, що він у тій хвилині розчарувався. Насамперед показався старий меч, потім костюм Гамлета, Отеля, готелевого сторожа, Есмеральди та Пієрота. Ні шматочка хліба, ні пляшечки віскі! Замісць того лише королівський латаний одяг короля Ліра.

Із розчарування містер Гайман поскромнів. Щойно тепер зрозумів, що він голісенький та що й той одяг огріє його трохи. Тому довго не надумувався, а став сушити театральні костюми на скелі й розглядався обережно й не дуже то відважно по острівці, чи не трапиться бодай кілька ананасів.

Та на острові не було такого люксусу, тому містер Гаймен мусів задоволитися кількома кокосовими горіхами. Вони йому залазили поза зуби й від них за хвилину боліли ясна. Одначе нужда навчила містера Гаймена їсти кокосові горіхи.

Та вже сонце хилилося до заходу, а наш Робінзон став помалу на самітньому острові відчувати холод і жах. Довго роздумував, чим має бути нинішнього вечора: Гамлетом, Пієротом? Вкінці переміг узброєний до зубів король Лір. Містер Гаймен підпоясався мечем, а решту костюмів зложив обережно на купу, щоби нині служили за ліжко.

Одначе доля і нині не дала йому спокійно виспатися, а містер Гаймен навіть не прочував, яка то переміна станеться з ним нинішньої ночи.

Колиж країна окуталася в пітьму, темнішу ніж Гамлетів костюм, запримітив відкіля гаряч вогню. Проймало його дивне прочуття: він почувався певний та безпечний, бо вогонь упевняв його, що він не є на безлюдному острові, а подруге проймав його також жах тому, що не було так зовсім певне, що ті люди біля вогню приймуть його з отвертими руками й по приятельськи.

Хоч був дуже змучений, не поборов людської цікавости. Поволеньки став повзти до місця, звідки приємно пахло печеним мясом. Сприяло йому щастя, бо недалеко вогнища було велике фіґове дерево, за яким міг сховатися бодай на той час, поки не переконається про характер, релігію та миролюбність тих людей, що сиділи довкола вогню. Мало воно вкінці ще одну добру сторону: знайшов там кілька фіґ. Вони були мляві, нудко-солодкі, всеж таки ліпші для його фальшивих зубів, ніж тверді зерна кокосових горіхів.

Містер Гаймен розсмакувався добре в фіґах і старався розпізнати барву людей, що тут сиділи наче волоцюги.

Аж нараз перестав кусати, фіґа випала йому з рота. В містер Гаймен піднісся, велитень мурин, загорнений у львиній шкірі та став танцювати танець смерти. Інші його при цьому супровожали бурмотінням.

Тут містер Гаймен побачив, кого торкається той танець. До стовпа, зараз біля вогнища, був привязаний чоловік. Був правдоподібно вже мертвий та спечений. (Д. б.)

Українці й українки! Готуйтесь усі до масового

МАНІФЕСТАЦІЙНОГО ПОХОДУ

вулицями міста Ню Йорку й до

ПРОТЕСТАЦІЙНОГО ВІЧА ПРОТИ ПОЛЬЩІ

ЯКЕ ВІДБУДЕТЬСЯ

в Manhattan Center, 34th Street & 8th Avenue, New York City

19-го ЛИСТОПАДУ 1938 РОКУ

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЛИСТ З КРАЮ.

Один з наших громадян дістав від свого сина листа, якого зміст буде цікавий також для інших читачів. Ось він:

„Я вдячний Вам, що стараєтеся про мене і дбаєте, щоб я набув науку. Я зо свого боку стараюся якнайкраще покінчити свої студії і якнайскорше взятися до праці в нашій новоутвореній Карпатській Україні, а також щоби прилучити до неї ще й Галичину та створити одну велику державу — Україну.

„В школі нас учать ріжних предметів, а між ними і чужих мов. Я вчуся мови німецької й анґлійської. Тепер в Европі були дуже небезпечні часи і ми тільки чекали, коли вибухне війна. Вже все було приготоване до війни. Військо зо Львова вийшло на границю, а у Львові були дуже великі маніфестації. Поляки, з зависти, що ми отримали Карпатську Україну, по всіх українських склепах у Львові повибивали шиби і щось уже два тижні в суботи і неділі вечором бються по вулицях з нашими українськими студентами університету. Але наші добре тримаються і бють поляків, що на них аж шкіра тріщить.

„Ваш син Андрій".

ЩО ГОВОРИТЬ МОЛОДИЙ ПОЛЯК ПРО ПОЛЬЩУ.

Молодий хлопець, польського походження, роджений в Америці, поїхав у відвідини до одного села в східній Галичині, повіту Перемишль. Він побув там три місяці, придивлявся до тамошніх відносин і, вернувшись до Америки, розповів про польську владу і про Польщу цікаві речі. Я говорив особисто з ним і хочу тими враженнями поділитися з іншими.

Він говорив, що як тільки приїхав до рідного села своїх батьків, до нього негайно прийшла поліція і почала випитувати, що він за один, поляк чи українець. Він відповів, що поляк. Тоді поліцаї почали випитувати його, що українці говорять в Америці про Польщу. Він відповів, що політикою не займаєтсся, то й не знає.

Далі він придивлявся, як поляки поступають з українським населенням і сам наочно переконався, що дуже його гноблять. Ціле село відчуває той гнет уряду. Ніхто не може слова правди сказати, бо зараз зрештують. Але українська молодь не боїться тих знущань уряду й отверто кричить „геть з ляхами". Старі люди бояться биття, памятаючи пацифікацію. Але молодь не боїться.

Українська молодь організується в „Січі", а польська в „Стшельци". Польські „стшельци" нападають на українську молодь і її тяжко побивають. Він сам раз був свідком такої несамовитої бійки. Українці, хоч і поневолені й мають проти себе поліцію, то відважніші від поляків. Один сільський хлопець сказав йому таке: „Коли вернешся до Америки, то скажи свому батькові, що в його ріднім селі страшна нужда, нестерпне пекло. Коли ще раз сюди приїдеш, то тут уже не буде Польщі, тільки українська держава".

Отсей роджений в Америці польський хлопець говорив, що більше до Польщі не поїхав би, навіть колиб його поляки хотіли за „круля" обібрати. Люди в Польщі бідують страшенно. Ті, що в Америці на „реліфі", живуть далеко краще, ніж так звані „заможні" громадяни в Польщі.

Михайло Фук,
Ембридж, Па.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЙОНҐСТАВН, О.

Гостина в честь полк. Сушка.

В суботу, 1. жовтня ц. р., загостив до нашої громади полк. Р. Сушко. Гостиною в його честь занявся 28. відділ ОДВУ при нашій громаді, спільно з хором „Бандурист" і укр. прав. громадою. Шановний гість увійшов на салю при співі хору „За Україну", а присутні громадяни числом коло 80 душ, члени ОДВУ і симпатики націоналістів, що сиділи за столами, повстанням з місць привитали гостя окликами „Слава Україні", „Слава полковникові Сушкові!" Офіційно від від. ОДВУ привіт зложив голова Максим Оленич, а від громади — о. С. Мусійчук. Хор відспівав кілька стрілецьких пісень. Найкраще враження на присутніх зробив виступ хорику дітей української школи при нашій громаді, що відспівав кілька пісень; а маленька Марійка Мусійчук вручила полковникові китицю цвітів з відповідним віршованим привітом. Дві години сиділи присутні на гостині і всі майже по черзі висказували своє вдоволення з приводу побуту в нас шановного гостя і запевняли гостя, що кріпко і солідно будуть стояти при націоналістичній ідеї і при проводі ОУН. На закінчення в годинній промові полковник розказав присутнім про події в краю і про те, як і що нам треба з чужини робити, щоби приспішити визволення України. Переведено збірку на визвольну акцію. Збірка принесла $22.

„Націоналіст".

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

☦

В суботу, 5. листопаду, в 12. год. вполудне помер член тов. Подільська Січ, від. 8. У. Н. Союзу в Йонкерс, Н. Й.,

МИХАЙЛО ФЕДКІВ.

Був одним з перших членів цього товариства. Належав до відділу від його зорганізування.

Полишив жінку і пятеро дітей.

Похорон відбудеться у вівторок, 8. листопаду, з похоронного заведення І. Дучинського, 39 Вашингтон улиця у Йонкерс, Н. Й.

В. Мандзій, секр.

ПЛАТНЕ ПОЛІТИЧНЕ ОГОЛОШЕННЯ.

УКРАЇНСЬКІ ВИБОРЦІ В СТЕЙТІ НЮ ЙОРК

При виборах у ВІВТОРОК, 8. ЛИСТОПАДУ

ВІДДАЙТЕ СВОЇ ГОЛОСИ НА

Томаса Е Дюї,

КАНДИДАТА РЕПУБЛИКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ НА УРЯД ҐУБЕРНАТОРА СТЕЙТУ НЮ ЙОРК

THOMAS E. DEWEY for GOVERNOR OF NEW YORK

Це людина, що через вісім літ як прокуратор вучищував повіт Ню Йорк з ґенстерства, політичної корупції й рекетірства.

Виберім його тепер на начального урядника цілого стейту Ню Йорк та даймо йому нагоду зробити це саме з цілим стейтом Ню Йорк

Чесний і незалежний від політичної машини. Ворог політичної корупції, приятель народу. Молодий, енерґійний і невстрашний.

НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!

ПРОХАЄМО ВСІ НАЦІОНАЛЬНІ ТОВАРИСТВА, ПАРОХІЇ, БРАТСТВА, СЕСТРИЦТВА Й КЛЮБИ

ПРИСЛАТИ КОНЕЧНО СВОЇХ ПРЕДСТАВНИКІВ НА

ДРУГІ ЗБОРИ

ЯКІ ВІДБУДУТЬСЯ

У СЕРЕДУ, 9. ЛИСТОПАДУ 1938.

В ГОДИНІ 8. ВВЕЧІР.

В ҐАЛІ UKRAFILM CORP.,

747 Broadway, at 8th Street, New York, N. Y.

ОДДІЛЯЄ НАС ВСЬОГО ДВА ТИЖНІ ВІД МАНІФЕСТАЦІЙНОГО ПОХОДУ І ПРОТЕСТУ ПРОТИ ПОЛЬЩІ. МАНІФЕСТАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ, КОТРИЙ ВИБРАНО НА ЗБОРАХ 4. ЛИСТОПАДУ З ПРЕДСТАВНИКІВ 38 ОРҐАНІЗАЦІЙ, БУДЕ ПОШИРЕНИЙ ПРЕДСТАВНИКАМИ ТИХ УСІХ ОРҐАНІЗАЦІЙ, ЯКІ НЕ БУЛИ ЗАСТУПЛЕНІ НА ПЕРШИХ ЗБОРАХ, А ЯКІ ВИШЛЮТЬ СВОЇХ ДЕЛЕҐАТІВ НА ЦІ ДРУГІ ЗБОРИ. ВАГА ХВИЛІ ВИМАГАЄ, ЩОБ УСІ ТОВАРИСТВА З НЮ ЙОРКУ ТА ЗО ВСІХ МІСТ ПОБЛИЗЬКО НЮ ЙОРКУ БУЛИ ЗАСТУПЛЕНІ В МАНІФЕСТАЦІЙНІМ КОМІТЕТІ ТА ВЗЯЛИ АКТИВНУ УЧАСТЬ У ПІДГОТОВЦІ ВЕЛИЧАВОГО МАСОВОГО ПРОТЕСТАЦІЙНОГО ПОХОДУ.

ЗА МАНІФЕСТАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Д. ГАЛИЧИН, голова В. РІЗНИК, секретар.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ Й ҐАЗЕТИ, БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК ДО: "SVOBODA," 81-83 GRAND ST., JERSEY CITY, N.J.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Протестаційне віче.

Протестаційне віче всіх місцевих орґанізацій відбулося 16 жовтня в Народнім Домі. Місцеві бесідники підкреслили важну хвилину наших братів Закарпаття.

Першим бесідником був гр. Р. Гладун, котрий обговорив тяжке положення Закарпаття. Другим бесідником був гр. І. Сидор, котрий говорив, що доля невідрадна наших братів зєднала нас усіх нині стати в їх обороні. Третім і останнім бесідником був гр. Д. Братусь, котрий в довгій промові зясував загальне положення наших людей на всіх українських землях, пригадав криваву минулу війну, в котрій то війні зродилася українська держава, яка згодом стала знову загарбана нашими слов'янськими „братами". В своїй довшій промові гр. Братусь сказав, що тоді мир в Европі буде здійснений, коли українська справа буде вирішена по волі його народу. Кожного бесідника нагороджувано оплесками.

При кінці гр. Братусь відчитав резолюції українською й англійською мовою які ухвалено і вислано до представників Анґлії, Франції, Італії, Німеччини, міжнародньої комісії в Берліні і секретаря заграничних справ у Вашинґтоні.

Зприводу віча місцеві ґазети широко розписалися про нас і передрукували коротко резолюції, ухвалені вічем.

Резолюції по українськи звучать:

1. Ми, американські громадяни українського походження, зібрані на всенародньому вічу 16 жовтня 1938, при 831 Джозеф евені, Рочестер, Н. Й., підносимо рішучий протест проти мадярських і польських посягань на землю українського Закарпаття, як і взагалі протестуємо проти того, щоб український нарід мав стати знову предметом політичних торгів між чужими державами і для чужих інтересів.

2. В теперішній хвилині, коли в Европі падуть кордони, встановлені мировими договорами після світової війни, і коли назад підноситься клич самовизначення народів, віче домагається, щоб це право самовизначення було признане не тільки Закарпаттю, але також і тим українським землям, що були приділені в мирових договорах Польщі і Румунії. Виконання права самовизначення для тих українських земель буде кроком до обєднання цілої української території в одній соборній і самостійній українській державі, без чого не буде трівкого миру в Европі.

3. Поки це не станеться і поки український нарід не дістане змоги виконати належне йому право самоозначення, віче піддержує щодо Закарпаття становище Першої Української Національної Ради в Ужгороді, яка в резолюціях з 4. вересня заявилася за дальший державний звязок з Чехословаччиною під ґарантією повної автономії.

М. Кубарич, секр. віча.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIANS HERE TELL POWERS: 'NO ANNEXATION FOR RUTHENIA'

By JOHN MIHAL

Copies of a resolution protesting the annexation by Hungary and Poland of Ruthenia, autonomous state within the Czechoslovak Republic, were sent today to the signers of the four-power Munich pact.

The resolution, addressed to Premier Neville Chamberlain, Premier Benito Mussolini, Reichsfuehrer Adolph Hitler and Premier Edouard Daladier, was adopted at a rally yesterday in Ukrainian National Hall, 2253 W. 14th Street. The meeting was sponsored by the United Ukrainian Organization of Cleveland.

"The granting of autonomy to Ruthenia by Czechoslovakia was received with great satisfaction by the American Ukrainians," the resolution read in part, "but they are greatly alarmed by Polish and Hungarian manipulations to further partition Czechoslovakia by annexing Ruthenia to Hungary. For Poland and Hungary to claim benefits of the principle of self-determination for themselves and deny the same principles to others is high inconsistency if not perfidy."

The signers of the Munich pact were praised for their "history-making efforts in the adjustment minority rights in Europe."

Speakers at the meeting were the Rev. Basil Merenkow, pastor of Sts. Peter and Paul Ukrainian Greek Catholic Church; Attorney John T. Bilinski; Theodore Hrycey, former president of the Ukrainian National Association; M. J. Hanchin, former secretary of the Ruthenian National Council, a World War organization which was instrumental in uniting Ruthenia with Czechoslovakia; and Attorney S. T. Brinsky. Attorney Omer E. Malisky, president of the United Ukrainian Organization, was chairman.

(Cleveland News, October 31, 1938.)

UKRAINIANS PLEAD FOR FREEDOM OF RACE

Ambridge Ukrainians yesterday sent cablegrams asking that an independent Ukrainian state be created in Europe, to Chancellor Hitler of Germany; Prime Minister Chamberlain, of Great Britain; Mussolini, of Italy, and Daladier, of France, and a telegram to President Roosevelt.

The petitioners declared that peace in Europe was impossible so long as Ukrainians were under the rule of various countries.

Decision to send the cablegrams was made at a meeting in the auditorium of Sts. Peter and Paul Church, Ambridge.

Signers were the Rev. D. Greshko, pastor of the church; Andrew Stefanovich, president, and Toni Podufally, secretary, of Branch 161, Ukrainian National Association; Gregory Waslo, president. Branch 121, Providence Society; John Soldressen, president, and John S. Antushak, secretary, of G. Washington Citizen Club; Sam Prokopovich, president, and Mike Kuk, secretary, of Branch 276, Ukrainian National Association; John Sradomski, president, and Michael Mitsak, secretary, Branch 83, Providence Society; Pauline Narbesky, president, and Anastasia Roman, secretary, Senior Women's Sodality; Stephania Jula vice president, and Stella Feduska, treasurer, Junior Women's Club.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

З прийняття на політичних вязнів.

З нагоди прийняття пані Стефанії Галичин у Демократичнім Клюбі в Гемтремку, Міш., зібрано серед приявних $11.65 на політичних вязнів. Ця жертва є першою від новозорґанізованого 34 відділу Українського Червоного Хреста, що повстав у нас завдяки пані Галичин. Гроші переслано через Обєднання на призначену ціль.

За уряд: **Анна Сеньків,** голова; **М. Старжинська,** секретарка; **С. Мушенко,** касієрка.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(51)

Бідна Марія вибухла риданням, побачивши, що її судженого схопили знов дикуни. В розпуці вона не знала, що робити. До неї підступив Джеф і ласкавими словами почав її потішати. Марія ні трошки не підозрівала, що її батька і судженого схопили дикуни завдяки чортівському плянові Джефа. До Джефа вона тепер відносилась мов до брата.

Бо Джеф був серед тої чорної ночи і серед тої дикої країни одиноким її приятелем, як це вона собі уявляла. Фактично вона була на ласці гадюки в людськім тілі. А Тарзан тимчасом продумував, як урятувати вязнів. Крик у селі звернув його увагу і він хотів відгадати, що саме діється в середині. Від світла вогню він побачив Боба і старого Брукса.

Він бачив, як вони втікали до брами і як їх по дорозі схопили дикуни. Але він не бачив ні Джефа ні Марії. Бо останні зникли з села, ще заки дикуни освітили все довкруги вогнями. Наповнивши повітрям свої могутні груди, Тарзан з дерева закликав анґлійською мовою: „Що з вами?" Всі на хвилю остовпіли і почали прислухуватись.

Боб скоро зорентувавсь і по анґлійськи відповів: „Ми пробували втекти, та нас схопили. Одначе Марія і Джеф таки втекли". „Будьте витревалі та не падайте духом", заговорив знов Тарзан у той час, коли дикуни думали, що це говорить демон. „Полишіть нас, рятуйте Марію", заговорив слабо Брукс, не знаючи, що саме цього бажав собі зрадливий Джеф.